

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/EO.2015.021>

IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kaukaz na przestrzeni dziejów – aspekty i uwarunkowania wielowymiarowości regionu” (Rzeszów, 15–16 października 2015)

W dniach 15–16 października 2015 r. w Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kaukaz na przestrzeni dziejów – aspekty i uwarunkowania wielowymiarowości regionu”. Organizatorami konferencji byli: Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Instytut Wschodni Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karłowicza Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu oraz redakcja czasopisma naukowego „Kaukaz – Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość”. Konferencja została zorganizowana we współpracy uniwersytetów z Rzeszowa i Poznania. W Rzeszowie było to już trzecie spotkanie badaczy reprezentujących międzynarodowe środowiska naukowe, poświęcone problematyce kaukaskiej.

Konferencja skierowana była do szerokiego grona badaczy, pracowników naukowych, doktorantów i studentów, których zainteresowania oscylowały wokół szeroko rozumianej tematyki kaukaskiej. Celem konferencji była prezentacja najnowszych wyników badań oraz prac dotyczących Kaukazu w rozległej perspektywie czasowej w ujęciu interdyscyplinarnym: historycznym, politycznym, archeologicznym, kulturowym, społecznym, etnicznym, religijnym, ekonomicznym itp. Konferencja miała także na celu stworzenie warunków do dyskusji oraz wymiany poglądów międzynarodowego grona badaczy w zakresie poruszanej problematyki, integrację przedmiotowego środowiska naukowego oraz rozwijanie współpracy między różnymi jednostkami naukowymi we wspomnianym zakresie.

Skład rady naukowej konferencji zaszczyliły następujące osoby: prof. zw. dr hab. Witold Stankowski (rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu), prof. dr hab. Sylwester Czopek (prorektor ds. Nauki Uniwersytetu Rzeszowskiego), prof. dr hab. Zdzisław Budzyński (dziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego), prof. dr hab. Jolanta Kamińska-Kwak (dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego), prof. dr hab. Krzysztof Pietkiewicz (dyrektor Instytutu Wschodniego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. Nikolaj Sudawcow (Północno-kaukaski Federalny Uniwersytet w Stawropolu), prof. Wadim Zadunajski (Ukraiński Katolicki Uniwersytet we Lwowie), prof. dr hab. Waldemar Rezmer (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. Sergij Trojan (Akademia Dyplomacji Ukrainy), prof. dr hab. Joachim Diec (Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karckiego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu), kmdr dr hab. Ryszard Szynowski (Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karckiego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu), prof. dr hab. Andrzej Bonusiak (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego), prof. Dagmara Masłowa (Państwowy Lingwistyczny Uniwersytet w Piatigorsku), prof. Walerii Dżidżojew (Północnoosetyjski Państwowy Uniwersytet im. K. L. Chetagurowa we Władykaukazie), dr Krzysztof Żarna (Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karckiego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu).

Konferencja odbyła się w audytorium Uniwersytetu Rzeszowskiego w budynku A0 przy ulicy Pigoń 1. Uroczyste otwarcie wydarzenia odbyło się 15 października o godzinie 11.00. Mowy powitalne wygłosili: ambasador Republiki Armenii w RP, Jego Ekscelencja Pan Edgar Ghazaryan, prorektor ds. Nauki Uniwersytetu Rzeszowskiego, prof. Sylwester Czopek, dyrektor Instytutu Wschodniego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prof. Krzysztof Pietkiewicz, oraz dr Krzysztof Żarna prodziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego i zarazem dyrektor Instytutu Nauk Politycznych im. Jana Karckiego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu. Spotkanie prowadził mgr Dariusz Popek z Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Poruszana podczas konferencji problematyka została ujęta w trzy grupy tematyczne: *Kaukaz Północny*, *Kaukaz Południowy* oraz *Kaukaz i Polacy*.

Po przywitaniu uczestników konferencji oraz przybyłych gości rozpoczęły się obrady w ramach panelu tematycznego pt. *Kaukaz północny*. Pierwszym wystąpieniem tej części spotkania był referat kmdr. dr. hab. Ryszarda Szynowskiego „Konflikty zbrojne na Kaukazie. Charakterystyka”. Po nim wystąpił prof. Wadim Zadunajski z Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu we Lwowie, tematem zaś wystąpienia był „Wpływ wojny kaukaskiej na formacje piechoty Kozaków czarnomorskich oraz kubańskich”. Kolejny wygłoszony referat pt. „Rosyjskie odznaczenia okresu wojny kaukaskiej” przygotował mgr Szymon Sojka. Następna prelegentka, prof. Dagmara Masłowa z Państwowego Lingwistycznego Uniwersytetu w Piatigorsku, zaprezentowała społeczno-ekonomiczne perspektywy rozwoju Północnego Kaukazu. Kolejne wystąpienie, przygotowane przez prof. Walerija Dzidzozewa z Północnoosetyjskiego Państwowego Uniwersytetu im. K. L. Chetagurowa we Władykaukazie, dotyczyło geopolitycznych koncepcji wykorzystywania przez Federację Rosyjską administracyjnych podmiotów Północnego Kaukazu. Po nim wystąpił dr Mariusz Marszewski z Instytutu Wschodniego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, prezentując referat pt. „Hidżra do Szamu – kaukascy ochotnicy na wojnie domowej w Syrii w latach 2011–2015”. Następnie wygłoszone zostały referaty dotyczące współczesnej Czeczenii: autorką pierwszego z nich – „Czeczenia od nowa. Model legitymizacji przywództwa politycznego w Republice Czeczenii” – była dr Justyna Olędzka z Uniwersytetu w Białymstoku. Drugie wystąpienie pt. „Między pozycją »ojca narodu« a wasalną zależnością od Moskwy: dyktatura Ramzana Kadyrowa w Czeczenii w latach 2004–2015” zaprezentował zaś dr Grzegorz Baziur z Instytutu Nauk Politycznych im. Jana Karskiego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu.

Po podsumowaniu obrad pierwszego panelu dyskusyjnego odbyły się dwa panele eksperckie. Pierwszy z nich dotyczył (*Współpraca naukowa ośrodków z Polski i Kaukazu – Możliwości i uwarunkowania organizacyjno-finansowe*) możliwości współpracy ośrodków naukowych z Polski oraz Kaukazu. Wzięli w nim udział: ambasador Republiki Armenii w RP, Jego Ekscelencja Pan Edgar Ghazaryan, dr Dorota Kiebzak-Mandera z Narodowego Centrum Nauki, prorektor ds. Nauki Uniwersytetu Rzeszowskiego, prof. Sylwester Czopek, dyrektor Instytutu Wschodniego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prof. Krzysztof Pietkiewicz, oraz prof. Dagmara Masłowa z Państwowego Lingwistycznego Uniwersytetu w Piatigorsku. Moderatorem panelu zaś był mgr Dariusz Popok z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Drugi panel, *Za Waszą i Naszą Wolność: 1) Polacy – uczestnicy walk narodowo-wyzwoleńczych na*

Kaukazie; 2) *Narody Kaukazu w służbie wojska Polskiego*, dotyczył tematyki *stricte* historycznej. Ekspertami byli: dr Aleksander Bogolubow z Muzeum Krajoznawczego w Piatigorsku, dr inż. Robert Rybak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz prof. Walerii Dwidzowej z Północno-osetyjskiego Państwowego Uniwersytetu im. K. L. Czetagurowa we Władykaukazie. Panel moderował dr Paweł Korzeniowski z Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Po zakończeniu paneli eksperckich i dyskusji oficjalnie zamknięto pierwszy dzień konferencji.

W drugim dniu – 16 października – o godzinie 10.00 rozpoczęły się obrady w ramach panelu dyskusyjnego – *Kaukaz Południowy*. Pierwsze wystąpienie, „The Contemporary Azerbaijanis Meykhana: Between Practice of Mass Culture and Ideology of Ethnic Traditionalism”, zaprezentowała mgr Aneta Strzemżalska z Uniwersytetu Europejskiego w Sankt Petersburgu. Kolejny prelegent, Karol Olszanowski z Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawił prezentację pt. „Prawno-ekonomiczne następstwa wejścia Armenii do Unii Euroazjatyckiej”. Ostatnim wystąpieniem w ramach owego panelu był referat mgr. Grzegorza Gilewskiego z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie („Jerzy Turaszwili (1901–1977). Rys biograficzny oficera kontraktowego Wojska Polskiego”).

Po dyskusji, podsumowaniu drugiego panelu i krótkiej przerwie rozpoczął się trzeci i ostatni zarazem panel dyskusyjny – *Kaukaz i Polacy*. Jako pierwszy wystąpił mgr Kamil Pietrasik z Wyższej Szkoły Studiów Międzynarodowych w Łodzi, prezentując referat pt. „Przyczyny uchodźstwa czeczeńskiego do Polski na przykładzie lat 1994–1996”. Następnie swój referat zaprezentował dr Aleksandr Bogolubow z Muzeum Krajoznawczego w Piatigorsku („Współdziałanie Polaków na Kaukazie Północnym z przedstawicielami innych narodów w XIX i XX wieku”). Jako kolejny został przedstawiony referat dr. Aleksandra Sielickiego z Kubańskiego Państwowego Uniwersytetu („Polskie placówki dyplomatyczne na Kaukazie w okresie 1917–1921”). Następny referat, zaprezentowany przez mgr Ludmiłę Kołpakową ze Związku Polaków na Kaukaskich Wodach Mineralnych, dotyczył historii organizacji reprezentowanej przez prelegentkę („Historia powstania i działalność organizacji polonijnej – Związek Polaków na Kaukaskich Wodach Mineralnych”). Następnie głos zabrał prof. Nikołaj Sudawcow z Północnokaukaskiego Federalnego Uniwersytetu w Stawropolu, omawiając sprawę uchodźców polskich przybywających na Północny Kaukaz w I połowie XIX w. Po nim przedstawione zostały referaty mgr. Michała Brydaka („Obraz konfliktów na Kaukazie przełomu XX i XXI wieku w polskich mediach. Wybrane przykłady”) oraz mgr. Dariusza Popka („Polacy w wojsku carskim na Kaukazie w XIX wie-

ku”) z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Po dyskusji nastąpiło oficjalne zakończenie konferencji.

Konferencja uznana została za wyjątkowo interesującą. Zaprezentowane referaty charakteryzowały się wysokim poziomem merytorycznym oraz interesującym i nowatorskim podejściem do poruszanej problematyki. Konferencja stworzyła okazję do gorących dyskusji i wymiany poglądów w zakresie problemów analizowanych przez badaczy z różnych ośrodków naukowych z Polski, Rosji oraz Ukrainy. Uczestnicy konferencji i zaproszeni goście wykazali duże zainteresowanie kontynuowaniem spotkań w zaproponowanej formule oraz rozwijaniem współpracy w zakresie wskazanych kierunków badań i problemów.

Wygłoszone referaty zostaną opublikowane w zbiorowej monografii pt. *„Między Wschodem a Zachodem – Kaukaz wczoraj i dziś. Tom III* oraz w drugim numerze czasopisma „Kaukaz – Przeszłość – terażniejszość – przyszłość”, których publikacja planowana jest w pierwszej połowie 2016 r.

Patronat honorowy nad konferencją objęli: Marszałek Województwa Podkarpackiego, Prezydent Miasta Rzeszowa, Rzeszowski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dom Polski, patronat medialny zaś: Polskie Radio Rzeszów, TVP Rzeszów, Rzeszowski Portal Informacyjny Resinet.pl, Nowa Europa Wschodnia, New Eastern Europe, „Kaukaz – Przeszłość – terażniejszość – przyszłość”.

Dariusz Popek, Szymon Sojka